PAPILĖ

Papilė

PAPILĖ – miestelis Akmenės r. pietinėje dalyje, deš. Ventos krante, kertamas Šiaulių – Mažeikių kelio ir glž. Keliai į Žarėnus, Kruopius, Tryškius, Raudėnus. Radialinio plano, centre keturkampė aikštė. Miestelio plotas 139 ha, apgyventa teritorija 90,5 ha. Yra 16 gatvių, kurių bendras ilgis 9,85 km; 5 daugiabučiai namai, juose 62 butai, kurių bendras plotas 2596 m^2;yra 364 individualios sodybos arba privatūs gyv. namai.
Enciklopedijose teigiama, jog istorijos šaltiniuose I kartą paminėta 1253, XVI a. jau buvo dvaras ir mstl. XIV – XV a. buvo vlsč. centras, 1493 pastatyta pirmoji bažnyčia. Smarkiai sugriauta švedų per 1655 – 1660 ir 1700 – 1721 Šiaurės karus, kad atsistatytų, Papilė 1703 gavo turgų privilegiją. Nuo XIX a. I pusės iki 1950 vėl buvo valsčiaus centras. 1871 – 1873 per mstl. nutiestas Liepojos – Romnų geležinkelis, nuo tada yra glž. stotis. 1863 06 22 Draginių ir Klaišių miškuose įvyko aršios B. Dluskio vadovaujamų sukilėlių kautynės su carinės Rusijos kariuomene, 1905 12 11 – 12 mstl. gyventojai ir aplinkinių kaimų valstiečiai išvaikė carinę valsčiaus v-bą ir išrinko savo pareigūnus. 1941 06 25 sovietinės okupacinės valdžios kolaborantai sušaudė 7 gyventojus. Papilė degė 1859, 1888, 1895 ir 1903, visiškai sudeginta 1915 ir 1944, kaunantis rusų ir vokiečių kariuomenėms. Katalikų bažnyčios parapijos, 1950 – 1995 – apylinkės, nuo 1995 – seniūnijos centras, nuo 1948 laikytas ekonomiškai silpno S. Daukanto kol. centrine gyvenviete. Yra paštas, nuo 1895 buvo 25 vietų ligoninė, ją panaikinus, liko ambulatorija, nuo 1804 veikė pradinė m-la, nuo 1867 – valstybinė pradinė m-la, nuo 1903 – ir mergaičių pradinė m-la, nuo 1943 – prog-ja, nuo 1949 – vid. m-la; nuo 1880 veikė vaistinė, nuo 1937 – biblioteka (Akmenės r,. viešosios b-kos filialas), nuo 1950 – kultūros namai, iki 1992 veikė buities tarnybos paviljonas. Daugumą miškų administruoja Mažeikių miškų urėdijos girininkija, daugelį metų veikė medienos apdirbimo punktas, po I pas. karo buvo įsteigta pieninė, 2 bankai, valsčiaus administracinės įstaigos (teismas, advokatas, valsčiaus raštinė). 1940 – 1952 sovietinė okupacinė valdžia įkalino, nužudė, ištrėmė 75 miestelio ir valsčiaus gyventojus.

PAPILĖ

Papilė – vienas reikšmingiausių Akmenės r. istorijos ir kultūros centrų, yra 3 archeologijos
paminklai (2 piliakalniai ir kapinynas), juros periodo atodanga paskelbta geologiniu draustiniu, S. Daukanto kapas ir namas, kuriame jo 1860 – 1864 gyventa, – istorijos paminklai, 1930 aikštėje atidengtas S. Daukanto paminklas (aut. V. Grybas) – kultūros paminklas. Yra S. Daukanto memorialinis ir S. Daukanto g-jos (kraštotyros) muziejai, Lazdynų Pelėdos memorialinė sodyba Paragiuose.
Miestelyje 1655 buvo 60 dūmų (sodybų), 1662 – 17 dūmų, 1733 – 24 dūmai, 1804 – 36 dūmai. Žinomas vėlesnis gyventojų skaičiaus kitimas: 1833 buvo 198 gyv., 1897 – jau 1877 gyv., 1923 – 216 ūkių su 1432 gyv., 1959 – 1183 gyv., 1999 – 651 ūkis su 1416 gyv. 2016 gyvenamąją vietą buvo deklaravę 945 asmenys.
Papilėje 1864 mirė ir palaidotas istorikas S. Daukantas. 1908 g. kunigas ir rašytojas S. Būdavas, 1909 – literatūros tyrinėtojas V. Maciūnas, 1913 – gydytojas ir visuomenės veikėjas A. Maciūnas, yra mokytojavę M. Krupavičius, M. Glemžaitė ir kt. Lietuvos istorijai ir kultūrai nusipelnę asmenys.
Inf.: *VLE*, t. 17; *Papilė*, t. 1 ir 2; *Papilė širdyse ir likimuose*.